Ціна примірника 25 сотиків.

Należytość pocztowa opłacona ryczałtem.

Народня Справа

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно . . . . 1 зол.
Чвертьрічно . . . 3 зол.
Піврічно . . . 6 зол.
Річно . . . . . 12 зол.
ЗА ГРАНИЦЕЮ.
Річно — 2 доляри.
Гроші з краю посилати переказами, або чеками „Народної Справи“ — з заграниці порученими листами.
За зворот рукописів Редакція не ручить. На відповідь треба долучити значок 30 сотиків.
ОГОЛОШЕННЯ:
1 стр. 500 зол., пів стр. 260, чверть стр. 140 зол. Гроші треба посилати наперед.

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИЙ ЧАСОПИС

Ч. 39 (52) Львів, неділя 6 жовтня 1929. Рік II.

АДРЕСА: „Народня Справа“, Львів, вул. Боїмів 4. — Телефон 30—13

Що пишуть про бомби.

Польські ґазети пишуть з великою втіхою, що поліції вдалося вже вислідити всіх тих що попідкидали ті бомби, які вибухли в день отворення „Всхідних Тарґів“ (7-го вересня) у Львові. Пишуть, що це зробили члени „Української Військової Орґанізації“ (УВО) і їх всі вже виарештували, Поліційне слідство мало виказати, що орґанізація плянувала викликати в перший день „Тарґів“, три пожежі на площі „Тарґів“, а рівночасно мали ще кинути бомбу в Палаті Штуки на „Тарґах“ в хвилі, коли там був міністр.

Але ті пляни невдалося орґанізації здійснити, головно через те, що бомби були зле зроблені.

Деякої шкоди накоїла тільки одна бомба, що вибухла в канцелярії дирекції „Тарґів“, друга, що експльодувала в переховальні двірця й запалила пакунки подорожних. Решта експльодувала завчасу на дорозі і в корчах Стрийського парку.

Як підозрілих в участи у цих замахах арештувала поліція около 30 осіб, молодих людий, від 20 до 27 літ. З цих є відомі такі назвища: Вол. Попадюк, Тарас Крушельницький, Мих. Терещук, Й Лемішка, Вол. Добрянський, Роман Качмарський, Роман Біда, Іван Вацик, Андрушко, Юрій Онишкевич, Наорлевич, Й. Кирилюк, Лев Гошовський, Волод. Махницький і Огородник. Майже всі вони студенти університету, лише Гошовський є переплетником, Лемішка урядником, а Махницький машиновий механік. Провідником тої ґрупи, що мала виконати замахи, уважає поліція Вол. Попадюка, а його помічником Тараса Крушельницького (оба студенти фільософії). Крім цего нічого більше невідомо, бо слідство тримане в тайні, а провадить його поліція при участи б. коломийського прокуратора, Ояка.

Та не ручимо, щоби це все було правдою, бо пишемо це за польськими ґазетами. Ціла справа буде яснійша аж тоді, коли прийде до судової розправи.

—о—

Всеукраїнський Освітний Конгрес

У Львові відбувся в днях 22, 23 і 24 вересня Всеукраїнський Освітний Конґрес, який скликала „Просвіта“. На отворенню Конґресу в неділю 22. вересня прочитано велику скількість привітів від ріжних заграничних і краєвих установ, а крім того виголосили свої привіти делеґати українських земель: Волині, Холмщини і Закарпатської України. Велике зворушення і втіху викликав привіт від делеґата з Ужгороду, Д-ра Бращайка, який сказав, що український народ за Карпатами почувається такою самою нерозривною віткою великого українського народу, як і всі ми, що і там народня свідомість росте і народ змагає до своїх найвищих прав. Зворушлива була промова делеґата Холмщини, п. Рочняка, який заявив, що мимо всіх тяжких ударів і лихоліття холмська вітка українського народу не піддається, але тримається кріпко своєї народности і віри. Говорив також делеґат з Америки.

Цікаво, що хоч з радянської України були заповіджені делеґати на Конґрес, але з незнаних причин не приїхали. А треба знати, що коли був такий освітний зїзд перед двайцяти роками, в р. 1909, то з України, яка тоді була під царською Росією, приїхало було двайцять делеґатів!

Через цілий понеділок і второк відбувалися для учасників Конґресу, між якими було і богато селян, ріжні научні і просвітні виклади, а в вівторок в полудне зібрався Конґрес на пращальне засідання, на якім виголошено знов кілька гарних промов і привітів. Це засідання закінчилося відспіванням гимну „Ще не вмерла“.

Цей Конґрес дуже підніс усіх його учасників на дусі і показав, що народ живе і підноситься на освітнім полі, а це головне, бо освіта дає свідомість, а свідомість є підставою всего підйому, добробуту і кращої долі народу. Учасники Конґресу, які тепер розїхалися по всіх сторонах українських земель, повинні стanути тими піонірами, що самі працюють і инших заохочують та навчають працювати для культурно-освітного піднесення народу. Коли до гурту свідомих людий стане увесь загал українського народу, то певно, що слідуючий Конґрес, якби він був навіть за десять літ, відбудеться вже величавійше, серед кращих часів!

Дай то, добра доле!

Важне для читачів нашого Календаря!

В Календарі „Народньої Справи“ („Золотий Колос“) бракує останньої картки. На цій картці було докінчення статті про податки, а крім того гимн „Ще не вмерла Україна“ за який наш Календар бувби сконфіскований. Тому ми в останній хвилі, щоби запобігти конфіскаті Календаря, мусіли останну картку видерти — і так без неї розпродуєтьтя наш Календар. Докінчення статті про податки видрукуємо в однім зі слідуючих чисел „Народньої Справи“.

Збудували церкву за одну ніч.

В перемишлянськім повіті в селі Сивороги не мали люди своеї церкви та мусіли ходити до сусідних сіл Богу молитися. Дістати дозвіл на будову церкри або каплиці також не булоби легко, бо в селі є богато латиників. Але вірні свойому обрядови Сиворожці, не надумуючися довго, рішили справу церкви скоро і легко. Замовили собі в столярів деревляну церковцю і одного вечора привезли її на визначене під неї місце, а заки зійшло сонце, — церковця вже стояла готова, навіть дахівкою накрита! Вороги нашої церковці аж божеволіли зі злости, але вдіяти вже не могли нічого, бо церкви вже їм якось не випадало бурити тай можеби рука всохла. Якийсь обурений панок пише про це в польській краківській ґазеті „Куріер Цодзенни“ і кінчить свое „пісане“ так: „Названий випадок є першорядним потвердженням рухливости і зухвальства українців, що поминули владу і уряди та легковажать собі закони і приписи. З ворожою пропаґандою вдираються вже до чисто польських сіл і будують там огнища українізації“.

Отже цей панок називає церков і релігію „пропаґандою“, а те, що люди побудували собі церковцю, називає „зухвальством“!

А ми питаємо Шановних читачів: чи українці села Сивороги добре зробили, що збудували собіцерковцю, аби мали де Богу молитися? Певно, що добре! І честь їм за це!

Пояснюйте всім, яку користь має той, хто передплачує „Народню Справу“!

СЛУШНА ЖУРБА.

З одного села повіту Грубешів пише нам наш горячий прихильник так: Недавно випадково трапилось мені в одній „лівій“ ґазеті прочитати таке: Пише якийсь „Сторонник“:

„Скільки разів мені приходилось бути в селі Гостиннім, в місцевій кооперативі „Добробут“, то завжди можна завважити на віконниці часопис, зшитий і вивішений для усіх. Це ніщо инше, тільки „Народня Справа“, що найшла собі місце віде інде на Грубешівщині, тільки в нашому селі. А то тому, що в нас провідником є місцевий піп І. Которович, котрий вже вшив“... далі пішла заздрісна, безглуздна й безсоромна лайка і нісенітниця. Читаючи такі безвстидні лайки, якими ті нібито ґазети кормлять своїх читачів (де в них розум, що такі ґазети читають?), я хочу тут звернути увагу на друге. Ще в передвоєнні часи, всі часописи, за малим винятком, шанували дар Божий „слово“ і вміщали на своїх сторінках тільки все гарне, добре й пожиточне. Тому то і велика була пошана майже всім редакторам, працьовникам слова. А тепер? Дивом дивуєшся, що діється, що робиться! Як отвориш яку би то не було, лівого, ба, навіть, часто трафляється й середнього напрямку ґазету, то зобачиш таке, що тільки й руками розведеш: такі розвелись „дописувачі“, але ще ліпші їх покровителі і виховавці — редактори! Тут самохіть згадаєш передвоєнне засначення людий досвіду і переконуєшся, що скільність ненормальних осіб сильно збільшується і що настане пора, коли ненормальні люди більшістю візьмуть верх над рештою людий так, як подекуди вже є, - і з жахом подумаєш: певно, та страшна пора вже настала! Зовсім опанували світом: нахабство, брехня, несправедливість, безсоромність .. коротко кажучи, тепер чорне називається білим, а біле — чорним, - зло — добром, а добро злом. І та шкідлива язва все росте, все шириться й шириться!... І хочеться закликати великим голосом:

„Люди, схаменіться, бо інакше і справді устроїте на землі не рай, а тільки пекло!“

Читаючи ці журливі слова нашого чесного дописувача, зовсім з ним погоджуємося. Бо це дійсна правда, що не тільки так звані „ліві“, ненаціональні ґазети, але й деякі, що називають себе приятелями народу, виливають на своїх сторінках ведра помий одна другій на голову. Чи так виховується нарід, чи так єднається його у цій прикрій порі? Чи здають собі ці редактори справу з того, які вони шкідники?

Та на потіху нашому прихильникови скажемо, що здоровий нарід щораз більше прозріває і відріжняє кукіль від зерна. Доказом цего є хочби ті десятки тисяч селян передплатників нашої ґазети, яка оминає лайок і роздорів і старається вести нарід в єдности і згоді до великої цілі. І прийде пора, що ті лайливі і брехливі фальшівники правди розвіються і висхнуть, як роса на сонці, а всі свідомі підуть за єдиним голосом правди: що в згоді і єдности сила і будуче добро народу!

Примір гідний наслідування:

Ми вже нераз містили листи наших читачів і передплатників, в яких вони висказуються з признанням про нашу часопись „Народню Справу“ та про нашу працю для добра народу. Такі листи є для нас великою заохотою і відрадою, в тім справді не легкім і відвічальнім труді, якого ми піднялися. Не меншою втіхою сповняють нас такі гарні випадки, коли наші свідомі люди доказують нам свою прихильність не тільки словами, але й ділами. Ось дня 25. вересня отримали ми список нових 41 передплатників „Народньої Справи“ з села Романівки п. Могильниця пов. Теребовля. 40 свідомих господар і місцевий парох о. Балько Володимир зложили на передплату по 3 зол. а почин до того дали і гроші разом (123 з) переслали пп Кацан Петро, справник і Струнь Теодор, книговодець місцевої кооперативи „Згода“. Честь Вам, свідомі люди! Якби за Вашим прикладом пішли всі наші села, тоді не так стоявби наш народ!

Редакція.

—o—

Як то є в Мексику.

В Мексику, де урядові війська бються вічно з повстанцями, мають небаром відбутися вибори нового президента. Партії гризуться за своїх кандидатів ще гірше, як у нас, бо стріляють і то остро. Недавно кілька люда з одної партії напали на кандидата з другої і дали до него сто стрілів з крісів! Вбили двох, а ранили 15 його товаришів, але сам кандидат на президента вийшов з того здоровий.

———

МИШИ

В деяких селах під Львовом появилися великі кількости миший. Замітне, що миши появилися не всюди. На одних полях тої самої громади їх майже нема, а на других є їх великі маси.

Господарі не повинні ждати, але сейчас повинні зачати їх нищити. У Львові 1 кґ. затроеної стрихніною пшениці коштує 4·20 зол. Але ліпше привезти до аптики свою пшеницю і дати її затроїти. Тоді 1 кґ. пшениці буде коштувати коло 2 зол.

Читання з історії України

Про боротьбу Косинського і Наливайка з польськими панами (1590-1596).

В останнім числі писали ми, як то козаки-запорожці напастували турків і татар і нічого не робили собі з заборон короля і польських воєводів, а нарешті при кінці 16 століття звернулися і проти самих польських панів.

Около року 1590 зявився на Січі між козаками шляхтич Криштоф Косинський і скоро став одним з козацьких старшин. В році 1590 польський король хотів позискати собі деяких козацьких старшин і почав роздаровувати їм маєтки на Україні, думаючи тим способом зробити їх своїми слугами. Тоді то і Косинський дістав маєток Рокитну, над рікою Росю. Та коли Косинський хотів перебрати цей маєток, заявив білоцерківський староста, що це його маєток і не хотів передати землі. Цей староста називався Януш Острожських і був родом українець, але вірний слуга короля. Косинський рішив пімститися за це на Януші і рушив на нього з запорожцями. Здобув Білу Церков, пограбив замок Острожського в Київі, спалив Переяслав, а потім на зиму рушив на Волинь, де також були маєтки Острожських. Притім зачіпав і брата Януша, Константина, і инших польських тай українських панів, що ставали по стороні Януша. На зазив короля зібрала польська шляхта військо і в зимі 1593 року рушило це військо під проводом Януша Острожського і Александра Вишневецького на козаків.

А треба знати, що тоді головним способом війни була облога. Коли один другого не міг відразу розбити, то ставав табором в місті або й на полі, обкопувався ровами і валами, а противник облягав цей табор з усіх боків і ждав, аж в таборі запанує хороба і голод і табор піддасться.

Так було й тут. Косинський побачив, що поляків суне велика сила, а в нього козаків уже лише 5 тисяч. Тож отаборився коло місточка Пятки (недалеко Чуднова). Але поляки розірвали табор і загнали козаків до міста. Тому Косинський мусів замиритися з Янушом, бо той мав у десятеро більше війська.

Та вернувши на Січ, зараз зібрав свіжі полки поляків і рушив на Черкаси, де сидів польський пан Вишневецький, що помагав Янушеви і був страшним ворогом козаків. Та цей похід скінчився нещасливо. Вишневецький хитро заманив Косинського ніби то на переговори до міста, Косинський необачно пішов туди лише з кількома козаками і Вишневецький казав його зловити й убити.

Та ця невдача не відстрашила козаків, лише показала їм дорогу до дальших розправ з польськими старостами, що закріпощували нарід. Таки того самого року напали щераз на Черкаси й на Київ і Вишневецький мусів списати з ними угоду а з Київа стягнули 12 тисяч золотих окупу.

Тимчасом і на Браславщині почали козаки воювати з поляками. А ватажком козаків був тут славний Северин Наливайко. Це був розумний, освічений і гарний на вроду чоловік. Він служив якийсь час на замку українського князя Константина Острожського в Острозі, що заложив там Острожську Академію, в якій училися діти української шляхти, між иншими також і пізнійший гетьман Петро Сагайдачний, родом з Самбірщини. Але в р. 1594 Наливайко чомусь покинув двір Острожського і пішов на Січ. Там зібрав довкола себе відділ вірних собі і відважних козаків, около три тисячі люда і пішов з ними на Волощину. Тоді саме вибухла була війна між Австрією і Туреччиною за Угорщину. Австрійський цісар прислав на Січ свого посла Лясоту, який привіз козакам 8 тисяч дукатів і просив. аби пішли Австрії на поміч та аби напали татар, що йдуть через Волощину (Молдавію) туркам на поміч. Але козаки не згодилися на це і зажадали більшої суми. Тоді власне Наливайко згодився за ті гроші вдарити на татар у Волощині. І справді забрав від татар кілька тисяч коний, поруйнував татарські села й міста в низу Дністра й забрав богато турків і татар в полон. Але вірний Туреччині молдавський „господар“ напав на Наливайка з більшим військом і відібрав усю добичу.

Тоді Наливайко вернувся на Україну, зайшов на Браславщину і там напав на табор польської шляхти, що зібралася в Браславі на сесію суду. Він здобув табор і забрав велику добичу. Браславські міщани пристали до козаків, здобули замок, взяли гармати і якийсь час були панами міста.

В році 1595 Наливайко пішов щераз на Молдавію і цим разом удалося йому побити татар. Вертаючи з Молдавії, пішов через Галичину і Волинь аж на Білорусь і грабив панські маєтки, а богато селян приставало до козаків.

В 1595 році, коли Польща зачала заводити на Україні унію (католицтво), всі запорожці стали в обороні православних. Тоді Наливайко і кошовий Лобода почали нападати на тих панів, що заводили унію, так що всіх православних називали тоді „Наливайками“.

Нарешті польському королеви було цего забагато, він примусив усю шляхту йти на козаків війною. Як скінчилася ця війна, скажемо другим разом.

—o—

ЩО В СВІТІ ЧУВАТИ?

Цей тиждень не приніс нічого нового в політику великих европейських держав.

Рада Союзу Народів уже скінчила свої наради

й політики розїхалися з Женеви, властиво нічо нового не врадивши, хоча, як звичайно, зачинали богато спра: і національні меншости, і розброєння і инше.

В Льондоні

почалися переговори з делеґатом радянського уряду(більшовицького), Довґалевским, про те, на яких умовах **Анґлія і Радянський Союз** (Росія і всі радянські республики) мали би знову погодитися й жити по сусідськи. Вислід цих переговорів залежатимуть в великій мірі і від того, чи більшовики підпишуться, що не будуть аґітувати в Анґлії і в анґлійських кольоніях за тим, аби там не робили повстання проти Анґлії та аби заводили комунізм, бо головно через ту аґітацію Анґлія тай Америка дотепер ще не навязали з Радянським Союзом ніяких „дипльоматично - політичних“ зносин.

Натомісць з дальшого світа є такі політичні новини:

На російсько - китайській границі

кипить далі війна, але більшовики бачуть, що китайців побити не так легко, то **вислали до китайського уряду ноту**, щоби Китай до трьох тижнів полагодив справу манджурської залізниці, бо инакше більшовицьке військо займе її в посідання.

Тут ходить о залізничу дорогу, яка йде від російської границі через цілу північну Манджурію просто на схід до міста Владивостока над Великим Океаном і є довга на 1500 кільометрів (три рази так, як зі Львова до Варшави). Манджурія це китайський край, а Владивосток належить до Росії. Справді до Владивостоку є ще одна залізниця з Росії через Сибір, понад ріку Амур, але це дуже довга і невигідна дорога, тому ще царська Росія викупила собі була концесію в Китаю і побудувала залізницю через Манджурію. Концесія мала тривати 99 літ, а потім мала та залізниця перейти на власність Китаю. По війні більшовики поділилися доходами з тої залізниці на половину з Китаем і вживали залізниці далі, так, що дирекція і урядники тої дороги були всі москалі. Та що ті урядники почали дуже аґітувати між китайцями за комунізмом, а деякі з них були і шпигунами, то китайський уряд запротестував проти того, а в кінці червня обсадили ту залізницю китайським військом, і в краю виарештували більшовицьких конзулів і богато росіян—купців.

Розлючені більшовики почали воювати з Китаем без виповідження війни, щоби назад відібрати собі ту залізницю. А тепер загрозили, що як китайці до трьох тижнів не віддадуть тої залізниці, то самі візьмуть.

Тут ще багато залежить від того, що скаже на це Японія, бо це діється в її сусідстві і Радянська Росія мусить з тим рахуватися.

Китайці ставлять тепер такі умови, щоби від тепер тою залізницею управляли китайці на спілку з більшовицькими урядниками, бо тим способом моглиби контролювати росіян, чи вони не аґітують і не шпіонують.

Чи більшовики згодяться на це, не знати. Може й згодилисьби, якби Китай стояв твердо при своїх домаганнях і міг тих домагань боронити силою. А то тяжко.

Бо ось тепер, коли китайський уряд воює на півночі з більшовиками, раптом на полудні повстав проти уряду один китайськнй ґенерал і уряд мусить уже й з ним воювати. Того ґенерала, що повстав проти свого уряду, певно попирають більшовики, щоби ослабити китайців на своїм фронті і тому Китай готов тепер програти, бо знову один іде до ліса, а другий до біса, а де так є, там нема добра.

В Ленінграді

(давнійше: Петербург) викрили монархістичну орґанізацію, то є таку, що хотілаби повалити більшовицький уряд і покликати знову царя. Штаб тої орґанізації мав бути в Данціґу, а провідником її є один царський ґеверал Глязенеп.

Доносять про

новий спір між Туреччиною і Грецією.

Греція була кілька сот літ (від 1450 до 1830 року) під турецьким ярмом, а потім від 1830 року аж до світової війни була маленькою державою під боком і оком Туреччини. По війні турки мусіли вступитися з Европи до Малої Азії, лише Царгород залишено Туреччині. Греція зросла в силу, але все ще має великі клопоти. Турки вигнали з Малої Азії около півтора міліона греків, які мусіли поміститися в малій невроджайній Греції. Та в Царгорвді є ще около 100 тисяч греків, яких турки бояться, що вони колись можуть повстати й відірвати Царгород від Туреччини. Отже турецький уряд в Анґорі (в Малій Азії) зажадав, аби 80 тисяч греків забралося з Царгорода до Греції, а за те прирік, шо забере собі з Греції 100 тисяч турків—селян, що живуть головно в грецькій провінції Тракії.

Греки в клопоті. Вони хотілиби позбутися турків з Греції, але що зробити з тими греками, коли це головно урядники й купці, а в Греції і так уже за богато купців і урядників. Тому греки противляться тому і не знати, як буде. Ця справа піде ще під наради Союзу Народів.

Ми писали, що

В Австрії

прийшло недавно до заворушень, побилися узброєні організації двох партій: соціялістів і націоналістів. Одні і другі почали грозити, що помашерують на Відень і встановлять свій уряд. Щоби запобічи тій домашній війні, у Відні утворився новий уряд „сильної руки“, якого провідником став дотеперішний директор поліції, Шобер. Та з того соціялісти дуже невдоволені і хто зна, чи не прийде до нових розрухів, які можуть спровадити на ту малу повоєнну Австрію великі клопоти, бо в це можуть вмішатися держави антанти, Франція й Італія тай инші. Малій Австрії ще булоби найліпше прилучитися до свого матірного пня, Німеччини, але на це не хотять позволити ті держави, що сусідують з Австрією, бо вони бояться поширення Німеччини. Головно дрожить Чехословаччина тай Угорщина, а за ними стоїть Франція.

Цікаві вісти доходять

з далеких Індій,

що в полудневій Азії. Ці Індії мають понад 300 міліонів населення, індусів, а належить цей величезний край, такий, як третина Европи, до Анґлії. Управляє нею анґлійський намісник, що має титул віцекороля. Ці індуси, незадоволені з анґлійського панозання, вже з давна змагають до свободи. Анґлія надала їм уже деякі права і ніби мають свій парлямент, але Анґлія далі визискує край економічно так, що індуси не можуть користати з богацтв своєї землі. Тепер Національний Конгрес індусів сказав Анґлії, що як вона до Нового Року не надасть Індіям тих прав, які мають домінії Австралія і Канада (власні міністерства і майже цілковита свобода), то Конґрес проголосить Індії свобідною державою. Отак всі народи відважно виступають в обороні своїх прав.

В Польщі

пануе далі загадочна тишина і ніхто не знає, що буде з урядом і з соймом, хоча богато балакають.

Ми писали, що уряд запросив був делеґатів польських партій на нараду, але делеґати не прийшли. Тоді Пілсудскі написав у ґазетах, що він радив скликати ту конференцію тому, бо ще 24. червня був у него особисто маршалок сойму, Дашиньскі, і сказав, що на його думку тепер у соймі міг би уряд здобути більшість, якби хотів скликати сойм і застановитися над тяжким положенням краю.

Пілсудскі відіслав Дашиньского до голови міністрів Світальского, але Дашиньскі не пішов. Тепер Пілсудскі пригадав собі ту розмову і казав скликати конференцію тай дивується, що ніхто не прийшов.

На це відповів зараз таксамо в ґазетах маршалок сойму Дашиньскі і пише, що справді він був у Пілсудского, але чому він тоді, в червні, не скликав такої конференції, але аж у вересні? Делеґати клюбів не пішли на ту конференцію тому, бо боялися, що Пілсудскі який уже тільки разів неконче добре відзивався про партії, про послів і про сойм, сказавби і тепер щось таке, що посли булиби ображені. Впрочім Дашиньскі пише, що хочби навіть сойм уже й послухав Пілсудского, то Пілсудскі все буде ненавидіти сойм.

Тепер ще й голова клюбу „одинки“ Славек захотів скликати нараду посольських клюбів (крім українського і білоруського) аби нарадитися над внесками про зміну конституції. Та і на цю нараду вже ніхто не піде. Польські „ендеки“ (вшехполяки) вже відмовили, жиди написали, що пішлиби, якби пішла більшість клюбів, а німецкі посли відповіли, що пішлиби, якби Славек запросив усі національні меншости.

З того виходить, що ні уряд ні підпора уряду „одинка“ неможе поеднатися з ніодною навіть польською партією і стоїть одинцем. Що з того вийде — тяжко пророкувати. В кождім разі далі щось пробомкують про розвязання сойму і нові вибори. Та і в це не хочеться вірити, бо уряд мабуть чує, що при нових виборах „одинка“ вже, би так легко не вибрала стільки послів.

Польські ґазети уболівають, що

новий литовський уряд

заповів, що буде триматися старої політики Вальдемараса. Вальдемарас уступив лише з особистих а не з політичних причин, а на його місце головою литовських міністрів став Тубіяліс.

Ми писали, що литовський посол в Парижі, Клімас, сказав, що Литва не погодиться з Польщею, доки її Польща не віддасть Вильна. Крім того литовський посол сказав ще такі слова: (Про це пише „Н. Час“ ч. 107. з „Хвилі“ 3774 з 24.IX.1926.)

„Польща нас не перестрашує. Впрочім не віримо в можливість її дальшого істнування в теперішних розмірах. Яким правом — питае Клімас — належить до Польщі часть України, Білоруси і Галичини, яких населення не є звязане з Польщею ніякими орґанічними узлами? Ті землі включно з Вильном не можуть довше оставати в посіданю Польщі“.

Холодна осінь а по ній люта зима.

Вчені, що слідять за явищами природи та з них віщують погоду, (звані „метеорольоґи“) кажуть, що ціла сегорічна осінь буде холодна. Зиму віщують дуже люту. Дай Боже, щоби вони тим разом не вгадали, бо маємо вже досить минулої зими.

—о—

І РУМУНИ БЮТЬ ЖИДІВ

Ґазети пишуть, що недавно відбувався в румуньскім місті Путні студенський зїзд. З тої нагоди румунські студенти почали нападувати жидів подібно, як тому два роки. Вибивали жидам шиби, били жидів палицями, викидали їх з поїзду і знущалися над ними. За це вже жиди зроблять румунам добру рекляму в світі.

—о—

Масло дорожіє

Всюди на заграничних ринках масло подорожіло. Причинилося до цего мабуть минула остра зима, що трохи знищила худобу. Навіть Данія, що з року на рік збільшує продукцію масла, цего року зменшила її.

На заграничних ринках появилося також українське масло і то зі західноукраїнських і східно українських земель.

За масло з Польщі платять найменше. По нім йде сибірське масло, а аж за ним українське.

Знавці кажуть, що добрі ціни масла вдержаться довший час.

ЯК ДОМАГАТИСЯ НАГОРОДИ ЗА ШКОДУ, ЗАПОДІЯНУ ЧЕРЕЗ ДИКУ ЗВІРИНУ.

Надходить пора року, в якій дика звірина найбільше загрожує хліборобський доробок, що ще осінню находиться в полі. Передовсім села, що розложилися по збочах лісистих Карпат, мають немалий клопіт з пильнованням їх найважнійшого середника поживи—бараболі від диків. Тому, що в послідні часі доходять до редакції нашого часопису численні запити та просьби о пораду в тій справі, містимо тут вичерпуючі поучення.

Вже другий рік обовязує нове розпорядження президента Польщі про ловецьке право, видане з обовязуючою силою закона. Полювати в дозволених речинцях, та дозволеним способом вільно тільки тому, хто до цего має право, в наших відносинах: ловецьким спілкам, що це право законно арендують. Через слово „польовання“ розуміти належить присвоювання собі звірини не тільки при помочи пального оружжа, але і кождим иншим способом, що до цеї цили зміряє. Заборонено лише є: ловити звірину при помочи трійла, силок, самострілів, долів, остроколів, лепу, зерна намоченого в спірті, заліз, потрісків, тенет, лапок та инших тим подібних приладів.

Але є такі звіри-шкідники, яких нищення не є обмежене ані часом, ані особою, то значить, що кождий має право колинебудь такого звіря забити або зловити на власнім ґрунті, та на своїм обістю і близько нього аж до безпосередної віддалі 100 метрів від будинків. Це є такі звірята: вовки, видри, домові куниці, тхорі, горностаї, ласиці, крілики, яструби-голубарі, кобці, сороки й ворони.

Шкоди в управах ріллі, в рільних плодах, заподіяні через дики, олені, ланюки та серни, є обовязані винагороджувати властителі або арендарі ловецького округа, в якому звірина, що шкоду вчинила, має після здогаду свій пристановок. Пошкодований не мусить отже доказувати, що певно якраз в означеному місци звірина виводиться, чи стало перебуває, а вистане в тому випадку сама правдоподібність, що так є. Инша річ, що власник, чи арендатор польовання може себе від обовязку поношення нагороди шкоди звільнити, коли в достовірний спосіб докаже, що в його окрузі дана звірина свойого пристановку не має і не може мати. В випадку, якби звірина мала після здогаду свій пристановок в кількох ловецьких округах, тоді кождий з тих власників, чи арендарів відповідає солідарно (спільно), а пошкодований може від котрогонебудь з них жадати нагороди за шкоду.

Поступати належить в слідуючий спосіб: До трох днів по спостереженню шкоди належить її, разом з домаганням о нагороду шкоди, подати до відома власникови або арендареви польовання, а рівночасно донести про це і війтови, зглядно начальникови тої громади, в якої границях находиться шкода. До дальших трох днів має начальник громади започаткувати угодове поступовання в той спосіб, що скличе до громадського уряду обі сторони і спонукає їх до угоди. Як при тім, або протягом слідуючих трох днів, до угоди не дійде, начальник громади є обовязаний це урядово ствердити, та рівночасно справу передати предсідникови Мирового Суду для справ о винагородження ловецьких шкід, якого на внесок повітової ради установляе повітовий староста.

Предсідником того мирового Суду, або його заступником, не може бути свояк і взагалі особа, що зі сторонами остає в родинному або службовому відношенню. Мировий Суд, крім предсідника, складається ще з двох членів, вибираних по одному з кождої сторони.

Скоро тільки предсідник мирового Суду дістане ту справу в свої руки, є обовязаний візвати обі сторони, аби вони протягом трох днів визначили своїх заступників, та заразом повідомили, де і коли маєся той Суд по перше зібрати. На речинець вибору та на підбирання заступника належить звернути велику увагу, бо якби сторона того сама не зробила, то сам предсідник має право вибрати стороні такого заступника, який буде йому до вподоби. Від того часу роземчий суд урядує в складі трох осіб. Зараз потім приступає мировий суд до провірювання шкоди на місци, про що має завчасу повідомити сторони, які мають право бути при тім присутні.

(Докінчення буде).

ЩО ЧУВАТИ В НАШІМ СЕЛІ?

ДЕ БУЛИ ВІЧА?

ТОВМАЧЧИНА. Дня 1-го вересня відбулося в Товмачи віче в справах шкільних. Проводив вічем о. Жилавий з Братишева, секретарював п. З. Весоловський з Товмача Промовляли: др. Макух, о. Ганушевський і о. З. Кисілевський. Ухвалено резолюції, в яких віче стверджує, що український народ має повне право, сам порядкувати справою виховання свого покоління відповідно до своїх питомих потреб, та протестує проти спольщення та зутраквізовання українського державного шкільництва на українських землях під Польщею, проти переношення учителів-Українців з української території, проти переслідування українського приватного шкільництва, і проти непринимання до учительської служби учителів-Українців Рівночасно віче закликає українських Громадян до як найенерґічнішої матеріяльної і моральної допомоги „Рідній Школі“, до розбудови сіти Кружків „Рідної Школи“ та до орґанізації Батьківських Комітетів.

ПЕРЕМИШЛЯНЩИНА. Дня 28. серпня відбулося велике віче в Унові, на якому було присутних около 2.000 осіб з дооколичних сіл. Вічем проводив місцевий гром. Нудик. На вічу складали справоздання посол Целевич і пос. Кузик та сен. др. Троян. По вічу ухвалено резолюції і серед грімкого співу національного гимну розійшлися підбадьорені на дусі вічевики домів. Старство в Перемишлянах або не дозволяє на віча, або серед віча розвязує його. В Унові Отароство не дозволило на віче під голим небом, вому посли мали віче в кіновій салі унівського монастиря.

Дня 1-го вересня відбулося віче в селі Підгайчиках, як рівнож тогож дня відбулося посвячення Народнього Дому другого з ряду в тому селі. На вічу явилося около півтора тисячі людий з дооколичних сіл. В часі промови посла Кузика комісар староства розвязав віче, коли посол в півторагодинній промові представляв зібраним господарське положення Польщі і положення в ній нашого селянства. Вічевики протестували проти розвязання віча. Треба ствердити, що селянство, яке було на вічу, головно з Підгайчик і Лагодова надзвичайно свідоме і добре зорґанізоване завдяки співпраці місцевих селян, священників і студентів. На посвяченню Народнього Дому промовляли др. Свістель, др. Куницький, о. Кустишин, посол Кузик, студ. Сениця, п. Левицька, один селянин з Лагодова, а по посвяченню подякував всім присутним за участь в святі о. Бойко, місцевий парох.

—з—

Чи так повинні робити члени кооперативи? Від січня цього року є у нашому селі кооператива „Рідна Хата“. Не богато має членів, до 60. Трудно кооперативі згуртувати більше членів. Бо є деякі такі члени, що були за заложенням кооперативи, а тепер їй шкодять. Двох навіть членів на власну руку спровадили ваґон вугля, а як кооператива спровадила свій ваґон, то богато вугля осталося. Кошта перевозу до села, проценти від векслів, піднесли ціну вугля і таке вийшло, що от ще в жнива вуголь був не проданий. Недавно ще другу штуку втяли ті два члени. Спровадили один ваґон суперфосфату, зложили в себе і продають. На дверях кооперативи є оголошення, щоби члени зголошувалися за штучними погноями, та щож, ніхто не зголосився. А ті мають, бо спровадили з чужих рук. От і бачите хто в нас кооперативу підтинає. Робиться то не в імя єдности кооперативи. Нехай же всі члени пізнають, що така робота є шкідлива і нехай купують всі товари і штучні погної в кооперативі, бо чесний член як вписався в члени кооперативи, не буде ніколи їй шкодити.

Від Редакції. Не похвалюємо роботи таких членів кооперати, що підкопують її розвиток. Але з другої сторони сама кооператива потрохи винна, бо виходить. що вона вуголь і погної продає дороще від тих двох людий. Вона повинна старатися продавати принайменше по тій самій ціні, коли не дешевше. Тоді приватна конкуренція стане неможливою. Бо кооператива має не лише продавати, але давати добрий товар і дешево. Це залежить від зручности Управи.

Як війтівство зіпсувало чоловіка. Село Опака, повіт Дрогобич. Є у нас кооператива, має два склепи, каса ощадности і читальня „Просвіти“. До війни наше село було перше в цілім повіті а сегодня то й неспоминай а все через роздори нашого длвнійшого патріота а теперішного війта Миколая Копача, що лиш підвалює і підкидує колоди під ноги і не дає працювати на просвітньому полі для добра народу. Завдяки Ількови Пріцак і Михайлови Якуц зорґанізували Аматор. Гурток, дали пару вистав і все ішло гаразд. Аж нарешті нашому війтови стало млосно і постарався, що заборонили всякі вистави в читальні. Так було через довший час, аж доки війт не завязав „страж пожарну“, котра немає лю ий, щоби працювали для товариства і немає де міститися. Нарешті наш війт і голова „стражи пожарної“ Осип Решетар, зачали переговори з Виділом читальні, щоби страж містилася в читальні. По довших торгах згодився Виділ на тій підставі, що війт мав назад утворити читальню для представлень. І знов зачали громадяни Пріцак і Якуц відновляти аматорський гурток і підготовили одну виставу, котра мала відбутися для 28. VII. 929. в читальні „Просвіти“ в Опаці, та війт знову заборонив, кажучи, що староство з Дрогобича прислало депешу, що позволення не дасть. А староство не післало нічого, то тілька видумка. Так само з кооперативою, жиди намовляють війта, щоби він поборов кооперативу і він старається всякими способами її підкопати. І так на спілку з деякими радними все робить, що лиш хоче. От приміром 24.VII.929. до громади прийшли оферти про контрактацію громадських ґрунтів нафтових, були оферти від Українців, Поляків і жидів. Оден українець прислав найвисшу оферту бо по 110 долярів від морґа і добрі умови, а оден жид адвокат з Підбужа, прислав знов оферту по 100 долярів від морґа. Тогож дня зійшлася рада громадська для ухвали, котрі оферти приняти, то війт сказав щоби приняти оферту жида, а українця відкинути, бо цей есть йому „чужий“. Пішло під голосовання, всі радні з намови війта були за тим, щоби приняти жида, а українця відкинути, лише чотири радні були проти того і то між ними 1 поляк і 1 жид, а два украінці: Сушко Панько і Костик Миколай. Вони хотіли, щоби приняти оферту кориснійшу для громади. Отже жид і поляк і два радні українці мають честь, а ви пане війте і ви решта радні, деж ваш сором? Опамятайтеся з тої горячки, вилічіться! Вже час бути якимись свідомими! Яким правом ви шкодите громаді?

Свідок.

———

Переписка і всякі поради

„Метеорол. станція на селі“. Пишіть до Метеорольоґічної Стації львівського університету а вони вам точно порадять. Може допоможуть збудувати станцію.

Ф. П. Кілько треба віддати грошей? Ви позичили в червни і липни 1920 року 1000 марок Ви повинні віддати 100 золотих і процент за ті літа. Точніше дізнаєтеся, як підете до першого-ліпшого адвоката і прочитаєте собі в „Дневнику Законів“ з 24. мая 1925 розпорядок про вальоризацію довгів. Там кождий місяць має иншу вартість. Коли ж ви позичили гроші на купно землі або худоби, — то треба заплатити більше

Допись із Понивви не піде, бо не підписана.

Дописувач з Яжова нового. За новинки дякуємо, але не можемо їх містити, бо недокладні. Пишете: „шваґер намовив шваґера, щоби замордував свого зяття“, або: „три парубки напали на господаря і господиню“ — але не подаєте ані одного пазвиска. Про жидів напишемо тоді, як Ви подасте нам свідків і імя такого рабіна, який справді „вибрав кров з християнських дітий“ і де то було. Як другі ґазети пишуть дурниці, то ми не мусимо їх писати. Що до оголошень, то редакція за них не відповідає, але не буде оголошувати таких фірм, які не дотримують слова. Коли „Селянська Ткальня“ обіцювала вам премію за спроваджені 22 коси, а не дала, маєте право подати її до суду. Озимого вівса ще нема в Польщі нігде. Такий овес лише ще розводять тепер на пробу в Німеччині. — Просимо Вас, писати на одній сторінці.

Правні поради.

Микола Карпенюк—Ключів великий. В тій справі напишемо цілу статтю.

Дмитро Томин с. Миколи—Стопчатів. Справа тяжка. Як найменше двох кваліфікованих свідків під присягою зізнає, що смерть тестя справді спричинена службою військовою, то теща, якщо знова не вийшла замуж, та її діти з того подружа нижче літ 18, вільні, можуть, способом нами передтим вказаним, домагатися заосмотрення по поляглих.

Микола Іванів—Лужки. 1) Батько не має права ґрунту відобрати. Донька може судовою дорогою домагатися табулярного перенесення на неї права власности ґрунту.

2) Не знаємо, чи ходить о майно чи добро громадське і як довго його винаймається, та на яких услівях. В кождому разі громадська рада має тут великий голос.

Теодор Кечмер—Жапалів. Сирітські каси взагалі найліпше переводять вальоризацію, якої висота залежить від білянсу каси. Остаточно полагоджує це рахунковий відділ при апеляційнім суді у Львові,

Григорій Бойко—Лука мала. Справу передайте комусь знакомому, а найкраще адвокатови в Америці. До поручаючого письма долучіть леґалізовану повновласність.

Осип Януш—Гербутів, **Семко Скорик**—Носів, **Михайло Сарабин с. Петра**—Горожанка. Ваші справи передали ми нашому адвокатови.

281 запомог по 120 золотих.

На суму 33720 золотих

Кому признаємо дальші запомоги від 275 до 281-ої?

275. Максимів Юрко, Буянів, пов. Жидачів, корова впала 15. вересня.

276. Дудяк Іван, Вороблячин, пов. Рава Руська, корова впала 15. вересня.

277. Штиґель Стефан, Яструбичі пов. Сокаль, корова впала 20. вересня.

278. Микитюк Іван, Пилипи, пов. Коломия, корова впала 22. вересня.

279. Олійник Микола, Камінна, пов. Надвірна, корова впала 22. вересня.

280. Пеца Василь, Тишківці, пов. Городенка, корова впала дня 23. вересня.

281. Дубас Андрій, Стара Ропа пов. Старий Самбір, корова впала 24. вересня.

Ці всі пошкодовані в день випадку були вже принайменше по місяцеви нашими передплатниками, а їх посвідки свідчать, що вони сповнили всі умови, потрібні для одержання запомоги. Тому признаємо їм запомоги по 120 зол. Гроші (по стягненню цілорічної передплати) вишлемо за 14 днів.

Кому не можемо признати запомоги?

У Петра Гатали з Підзвіринця корова впала 22. вересня, а в передплатники вступив пошкодований 26. серпня, отже в день випадку ще не був цілий місяць передплатником. Тому в цім випадку запомоги признати не можем.

ПОДЯКА.

Оцим засилаю Хвальній Редакції щиру і сердечну подяку за так славну прислану мені допомогу в моїм випадку, бо щож би я був робив без підмоги і без корови. А тепер я дістав 108 зол. і передплату маю на рік 1930, доложив і корову купив за це жичу нашій рідній і славній Редакції щастя і здоровля в її тяжкій праци.

І припоручаю вам, всі селяни, стати в ряди культурно просвітного фронту „Народної Справи, бо це одинока наша селянська підмога, за що ми повинні мати до неї повне довіря і точно виконувати її припоручения, бо що „Народня Справа“ іде нам селянам наруку, це бачимо по її запомогах і так приступнім редаґованню для нас селян. Тож на фронт, до якого нас взиває „Народня Справа“ а дасть Бог, що під проводом „Народньої Справи“ здобудемо добру славу нашому цілому Українському Народови, чого щиро бажає

МИХАЙЛО ДМИТРОВСЬКИЙ-ФЕДЯ
вПолівцях
повіт Чортків.

Подяки надіслали ще: Стефан Саврун, Кружики пов. Самбір, Ілько Чорній, Лисків, Василь Хомич, Перепельники пов. Зборів, Кобільник Стефан з Довгого коло Медини ч, Іван Кулик з Вислока великого нижного.

Письмо від Тетяни.

Добрий вечір, чесний друже Іване Сорокатий, хочу до Вас бодай слово віршом написати. Маєте Ви всякі ліки на ріжну хоробу і на панів, щоби стонкли, таку дивну воду.

Розходяться Ваші вірші аж поза Карпати, такі гарні, що аж любо їх що дня читати.

Всі ми жінки зійдемося в читальню й читаєм, Ваші вірші великодні що дня повтаряєм.

Пригадали Ви в сім числі, що в наше віконце, як потерпим, то загріє і засвітить сонце.

Ми би ради сего, Друже Іване, дочекати, щоб загріло з неба сонце до нашої хати.

Ніби й тепер сонце гріє, та не так, як треба, самі видим, що далеко земля ще від неба.

Та як будем працювати, себе освічати, то нам доля тої хвилі дасть певно діждати.

Отак пишете, Іване, не раз і не двічи, дайже, Боже, щоб те сонце стало перед вічи.

А ми для Вас всі здоровля будемо бажати, щоб Ви могли далі вірші освітні складати.

Тай до усіх редакторів „Народньої Справи“ кланяється все жіноцтво щиро, нелукаво.

Най їх трудом загоїться та народня рана, а це пише з Хлібичина *Свідома Тетяна.*

ПІДЧАС ОПЕРАЦІЇ ЗАРІЗАВ ЧОЛОВІКА.

В Кошицях на Словаччині переводив славний лікар одному хорому операцію сліпої кишки. Нараз, замість сліпої кишки, лікар шарпнув кілька разів ножем і вирізав чоловікови всі кишки. Другі лікарі, що йому помагали, остовпіли. Глянули на лікаря і побачили, що на його лици малюється якийсь дивний вигляд, якби божевільного. Сейчас його обезвладнили і переконалися, що їх товариш лікар дійсно збожеволів.

Кинулися всі до хорого, аби його ратувати, — але вже було запізно. Він по кількох годинах помер.

Не курить при роботі.

Господар: Петре, таж ти казав, що як молотиш, то не куриш.

Петро: То правда! Бачите, що тепер курю, але не молочу!

НОВИНКИ.

КАЛЄНДАР НА ТИЖДЕНЬ.

Жовтень 6—12.

6. Неділя, 15 по С. † Зач. Ів.Хр.
7. Понеділок, Теклі мч.
8. Второк, Євфрозини, Пафн.
9. Середа, Пр. св. ап. Івана.
10. Четвер, Калистрата
11. Пятниця, Харитона.
12. Субота, Киріяка.

Зміни місяця.

Нів 2, **перша** чверть 10, **повня** 18. вересня.

Як нарід приповідає

— Не все зловити, що по ріці пливе, не все переслухати, про що мова йде.

Не те лихо, що лихом зветься, а те, що лихом є.

— Гарна пава пірям пишається, а чоловік розумом.

— Не питай старого, але бувалого.

— **Що варто згадати в місяці жовтні.** 9. жовтня 1752 р. побив був Б. Хмельницький поляків під Городком. 14. жовтня 1624 р. здобули козаки-запорожці Царгород і поруйнували його. — 16. жовтня 1648 почав був Б. Хмельницький з козаками облягати Львів. — 19. жовтня 1918 р. (тому 11 літ) Українська національна Рада проголосила була на українських землях під Австрією (в Галичині і Буковині) Українську Державу.

— **Подяка „Дністрови“.** В Зузанівці коло Рудник згоріла в серпні стайня і 4 штуки худоби Івана Жураківського. Стайня була обезпечена на одну третину в „Дністрі“ і цю суму (1100 зол.) „Дністер“ уже пошкодованому виплатив, за що І. Жураківський щиро дякує.

— **Уважайте на діти!** В Новосілках перемиського повіту стався минулого тижня страшний випадок: 3-літний хлопець, син Анни Стахури, по повороті матері з міста, шукав в кошику за цукорками, які йому мати обіцяла принести. В кошику подибав фляшку, в якій була невелика кількість оцтової есенції, яку випив, а попаривши собі внутренности, помер слідуючого дня у страшних болях.

— **Аби другі не читали ґазети.** Наші передплатники нарікають, що деякі громадські поліцаї і післанці, що то розносять почту, найперше самі читають а пізніше дають ще другим читати. Часто передплатник дістає свою ґазету подерту і пізно, або цілком не дістає. Аби таке не діялося, повинні передплатники зажадати від війта, аби їх ґазети не давав поліцаєви, бо передплатники сами собі будуть її відбирати з громад. канцелярії. Ще ліпше буде, як всі передплатники одного села умовляться разом і всі ґазети будуть спроваджувати собі на одну адресу, наприклад на адресу мужа довіря і той ґазети розділить між передплатників, або вони самі собі будуть брати ґазету. Але про це треба написати до нас.

— **Осторожно з льосами.** Нам пишуть, що по селах ходять якісь аґенти і продають льоси та пригікають, що кождий льос виграє. Такого ще в світі не було і нема, щоби кождий льос вигравав, тому остерігаємо людий перед такими дурисвітами і льосами.

— **Святокрадство.** В Підкамені, повіт Броди, вломився до церкви якийсь злодюга і вкрав зі скринки 60 золотих.

— **Випадки.** Слюсарського челядника Й. Глинського, що працював у млині Австера в Белзі, зловив пас і покалічив його так, що Глинський умер. — Автобус фірми „Тесп“ в Калуші наїхав у Пійлі на фіру Малки Цiндман, розбив фіру а сам перевернувся в рів. Пять осіб ранених.

— **Страшні події в Мартинові.** Недавно цьому зайшли в Мартинові біля Галича, дві страшні події: Постріленний дик вибіг на поле, де працювало жіноцтво. Одній жінці вирвав внутренности, другій дівчині вирвав бік, так що видно було серце, а третій розірвав плечі-хробет. Всі троє в муках померли по кількох годинах.—Син пароха о.Дикого, студент, пішов до Дністра купатися. Хватив його корч і мимо того, що на березі було богато осіб, не встигли вратувати ту чесну, многонадійну людину. Жаль бідного батька, котрий пережив ще одну тяжку траґедію. Се повинно бути в осторогу нашим людям, щоби не наражували своє життя, купаючися в великих глибинах. **Й. З.**

— **Кара смерти.** Суд присяглих у Стрию засудив на кару смерти Ілька Булата зі Станкова коло Стрия, за те, що він 21. травня вбив 60-літного старика в добрах Рильської, Яця Тхора. Дмитра Булата, який помагав Ількови, засудили на 8 місяців вязниці. — В Золочеві засудив суд присяглих 24-літного гаєвого Григорія Судового з Бордуляків пов. Броди на кару смерти за те, що в травні цего року замордував Ізака Айфера, також гаєвого.

— **За легковаження людського життя** засудив суд у Львові директорів тартаку з Добрусина (повіт Жовква) Давида і Л. Тенненбавмів на кілька місяців вязниці (один 4, другий пять) а машиніста Ермана на 6 місяців. Цей присуд запав за те, що вони не забезпечили трибів машини ошальованням, через що тому рік дістався між триби робітник Іван Кулявец, що чистив вальці і згинув страшною смертю.

— **Серед білого дня** обрабували львівські батяри купця Бавма з Погорільців пов. Перемишляни. На головній вулиці (Леґіонів) обступили його й стали кричати, що він украв портфель з грішми. Купець

дав себе ревідувати і навіть чоботи скинув! А злодії вхопили його власний портфель з сумою 1865 зл. і втікли.

— Умираючи, зрадив „своїх“. В Райтаровичах пов. Самбір умер в 1927 р. Владислав Стшижевскі, який передтим відсидів пять літ за рабунки. Вмираючи, виписав „тестамент“, в якім написав, які були його спільники, і просив свого брата, Иосифа, аби цей тестамент дав поліції. Брат спалив то письмо, але тепер таки сказав поліції про все, а через те арештували тепер Владислава, Яна і Иосифа Серединьских з Ракової пов. Самбір, які будуть відповідати за давні „діла“.

— Пишіть самі, панове! У Львові виходить „русска“ ґазета, що називається „Земля і Воля“. Най собі виходить, ми їй не боронимо. Але та ґазета лінується сама писати собі новинки і деякі инші відомости, і так як їх вирізує і бере з инших українських ґазет, так живцем бере їх і з „Народньої Справи“. От якби хто стрінув ч. 87. тої ґазети, то прочитав би на 6. стор. новинку „Старостинська рівноправність“, Напад на почтовий віз, Голуб перелетів океан і деякі місця з инших новинок і статів, що живцем узяті з „Народньої Справи“ лише слова „українець, український“ заступають словами „русин, руснак, русский“. Треба, панове, брати та міру знати і бодай зазначити,що це переписує-те з „Народньої Справи“ і нашу працю подаєте своїм бідним читачам за свою!

Пожарничі „Страже“ в Стрийщині.

Посол Володимир Целевич пише в „Новім Часі“, що стрийський староста розіслав по всіх громадах „свого“ повіту обіжник, аби громади зараз ухвалювали правильник (статут -реґулямін) для сільських пожарних „стражий“. Такі „стражі“ мавби закладати війт, громада малаби справити своїм коштом все потрібне і дати мешкання, але нагляд над тою „стражою“ мавби Повітовий Виділ, який мавби право призначати своїх інструкторів і впливати на те, які люди мають до тої „стражі“ належати (розуміється лише „добре“ записані в пана старости). Повітовий Виділ мавби право вкладати до громадського буджету суму на потреби тих „стражів“. Отже крім того, що цей правильник дуже обмежив би громадську самоуправу і обтяжив би громаду, він ще й бувби засудом смерти на наші „Луги“ й „Соколи“, які совісно сповняли свою пожарничу службу (тим де їм війт і староста не перешкаджають) хоч не мають тих привілеїв, що обіцює староста членам „стражи“, звільнення від шарварків, варти і инших чинитьб! Тому остерігає посол Целевич, аби громадські ради не ухвалили того реґуляміну, бо візьмуть на себе великий тягар. А староста не має законного права, примусити громаду до ухвалення того реґуляміну про „страже“.

Натомість громадські ради повинні підтримати „Луги“ та „Соколи“ і увалити в буджеті видатки на пожарничі прилади для цих товариств.

—o—

Новий клопіт.

Вже то, брате, і дитина щиру правду знає, що не ми біди шукаєм, нас біда шукає.

Треба мені було знатись з тим „радцов“ нівроку? Учепився і все має вже на мене око!

Де хто крикне, де хто вівкне, або щось упаде, вже по мене посилає — й нема на те ради!

Якось кличе мене знову тай каже: „Сядайціє! Я вас о цось хцен зяпитаць, правдев повядайце!“

А я кажу: „Я постою, не буду сідати, бо в вас часом мож так сїсти, що годі вже встати!“

А він мовить: — „Я вас знаю, ви є шпецифіндер! Кпіце собє навет з тего, цо носі цилиндер!

„Та я з вамі нє жартуєв і питам вас хлодне: Чи ходзілісце сюдмеґо на те „Тарґі всходне?“

Тьфу! — думаю — що за напасть? „Ходив — кажу — панку! Ходив туди подивитись від самого ранку.

„Бо гадав я, що то такий ярмарок великий, що там грає катеринка і всякі музики.

„А там лише то радіо так страшно хрипіло, що від нього в середині щось мене боліло.

„Мені краще сподобався ярмарок в Пробіжній, там бувало як позвозять ті товари ріжні, —

„поганяють коні, свині птахи тягнуть льоси, той ярмарок не забув я, пане радцо й доси!“

„— Нє за льоси я вас питам, але за то, пане: Чи слишелісцє те бомби? Ніц вам сев нє стане...“

— „Та я чув, що там щось бухло,— та правду сказати, ще не мав кого докладно за то розпитати!“

— „Ага, чулісце! Відзіце! Тераз повядайце: Чи відзелісцє те бомби? — Ніц нє укривайце!“

— „Та де видів, пане радцо, ви би жартували! В войську таких бомб за мене ще не фасували!

„За Австрії я лиш видів ті бомби від пива, хто пять випив, той хитався, мов кобила сива!

„Ну, а вже за України мав я гандґранати, тай то мало, бо антанта не хотіла дати“.

— „Ей, Іване!“ — каже радца, — цо ви повядаце? Нам донеслі, же ви бомби теж у себе маце!“

„Пане радцо — я говорю — я з того сміюся! Деж би я носив ті бомби? Я бомбів боюся!

„Бо що бомба, то не ґрушка, що носиш в кишені, так, як я носив бувало при австрійськім трені.

„Таж то біда загріється й зараз вибухає і чи радца чи міністер, пардону не знає!

„Тай мене би зачепила, певно, безперечно, таку бомбу мати в селе дуже небезпечно.

„Ще як би вона то панське „виховане“ мала, що як має вибухати, аби нам сказала!

„А то бух! і вже готово — й не перепрашає! Ні, я з тим не хочу знатись, що так вибухає“.

Сів мій радца тай думає, голову колише, потім взяв перо у руку, на папері пише:

„Слєдство з Янем Сорокатим ніц не виказало: Носі ґрушкі, а не бомби, а теґо за мало!“

„Що за мало, то за мало, мушу вам признати — і протокол той підпишу:

Иван Сорокатий

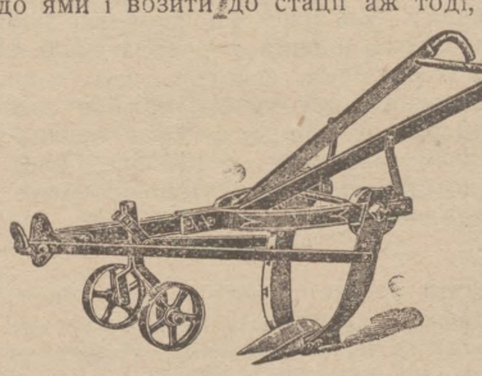
ГОСПОДАРСЬКІ СПРАВИ.

Перед збором цукрових буряків.

Чи збирати буряки на початку осени, чи пізніше?

На таке питання не можна всім однаково відповісти. Де є добрі дороги і не далеко до стації, там можна з буряками зачекати до пізної осени. Бо цукровий буряк росте, доки його не викопається.

В теплу осінь можна при пізнім зборі зібрати 20 до 30 сотнарів більше, як при раннім зборі. Деж нема добрих доріг, там треба поспішитися, бо пізніше не перевезеш їх по розкислих дорогах. Коли ж осінь така мокра, що ніяк не вивезеш буряків до стації, то там можеш викопати їх пізніше, закопати до ями і возити до стації аж тоді,

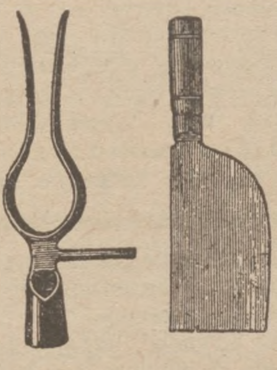

Плуг—виорювач до буряків.

як дорога замерзне. Але треба передтим повідомити про це цукроварню, аби знала, що ви пізно вишлете ваші буряки.

Та проти пізного збору буряків навіть при добрій дорозі і близько стації промовляє дві немаловажні причини.

Перше, це короткий робочий день пізно в осени. Бо не все одно, чи буряки мож копати від семої до до 6 години, чи від 8 до 5. Другою невигодою пізного збору є те, що пізно в осени паде богато дощу і буряки приходиться копати з мокрого поля. А це знову сильно спинює роботу.

На ліво вили до викопування буряків. Іх впихається скісно під буряк і виважується до гори. На право ніж—сікач до стинання гички—листя.

Крім того мокрокопані буряки сильно занечищені болотом і їх треба дуже довго чистити.

Тому треба добре надуматися, чи ліпше заждати з буряки на пізніше, аби ще трохи підросли, чи може ліпше збирати їх скорше, доки менше болота на дорогах і на поли та доки робочий день довший.

При зборі буряків на більших господарствах вживають таких плугів, як видно на малюнку ч. 1. Ними підважується цілий ряд і пізніше робітники за листя далі витягають буряки і чистять.

На менших господарства вживається таких вилий і ножів, як видно на 2. малюнку. Ними підважується буряк, пізніше рукою далі витягається і чиститься ножем.

Саме чищення буряків повинно бути таке, як це видно на малюнку 3. Так треба стинати зелену голову з листям і обтяти тонкий корінь там, де він стає тонший від пальця.

Так треба чистити цукровий буряк

Всю землю і болото треба зіскробати. Бо якби ми від ставили до цукроварні нечищені буряки, зі зеленою головою та з тонким не відтятим корінем, то цукроварня відрахувалаби нам богато на занечищення і відтягнулаби від нашої належитости за буряки. Тому ліпше їх добре вичистити і обтяти голови та корінь та дати худобині, ніж маємо ще до того доплачувати.

Що по чому.

У Львові, дня 30. вересня.

ЗБІЖЖА: Пшениця знову подешевіла. За двірську платять по 38 ½ до 39; за селянську по 35 до 36 зл. Таксамо подешевів ячмінь і платять по 19½ до 20½; за жито 23 до 24; Овес 21 до 22; гречка 25 до 26. Сивий мак подешевів і платять за сотнар 90 до 100 зл., за синий 125 до 135 зл.

Молоко, масло, яйця.

Маслосоюз платить за масло солене експортове по 5·40 до 5·50 зл. несолене десерове 5·20 до 5·30 зл.; за літру молока 0·28 зл.; за копу яєць 9 зл.; за літру сметани 1·60 зл.

СВИНІ. Різня Рукера на Знесінню платить за беконові свині 2·30 до 2·40, за мясні 2·10 до 2·20, мясні по 2·35 до 2·50 зл. за один кґ. живої ваги. Ціни подешевіли о 10 ґр. на кільоґрамі.

Городовина і садовина.

Бульба по 9 до 10 зол. за сотнар. Огірки по 6 до 6·50 за сотку. Головка капусти від 10 до 50 ґр.

Чому глибока осінна орка така добра.

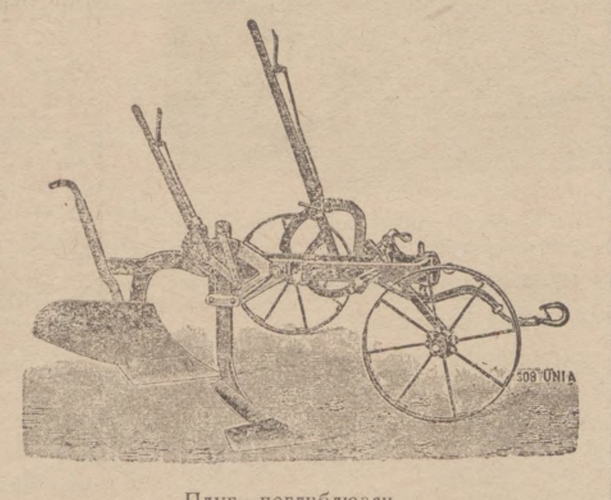
В осени повинен кождий господар старатися глибоко зорати всі свої загони, незасіяні озиминою. Треба орати, доки дасться, до самого снігу. Навіть мокру землю, що ліпиться, можна орати. Не треба боятися, що земля зібється і витвориться груда. Мороз все розкрушить і на весну найтвердша грудка розпадеться в скибу.

Глибока осінна орка, так звана забля дає такі користи: зорана земля нагромаджує через зиму богато вогкости і на весну засіяне на ній збіжжа менше страдає від посухи.

На зябли вигибає богато шкідників та бурянів. Бо між зорані скиби мороз дістається глибше в землю та винищує борозняків, червяків, миший. Насіння і коріння буряну і хопти в осени напічнявіє а в зимі замерзає та тріскає.

Поле—забля стає врожайніше, бо від морозу віріє і крушіє глибокий слой ґрунту та стає більше більше родючий.

Але осінна орка тільки тоді дає повну.користь, як ореться, що мож глибоко. До такої орки вживається спеціяльних плугів — поглиблювачів. (Мал.) Вони не виносять на верх мертвої землі, тільки окремим лемішем підрізує і бурить дно борозди. Так треба орати поле принаймеше раз на 5 років.

Плуг—поглиблювач.

Зяблі не треба волочити. Хай вона зимує в сирій скибі, аби якнайглибше міг дістатися мороз.

На весну вже не треба другий раз зяблі переорювати. Вистарчить, як її на початку весни заволочиться, аби земля не пересохла, а перед самою сійбою ще добре передрапається культіватором (ралом). Ще раз орати зяблю навіть шкодить, бо наново відвертається обернену землю. Крім того на весну зорана земля занадто висихає і засіви виходять в посушливі роки дуже мізерні.

Тому оріть глибоко всі загони, тимбільше що на весні не буде на це часу.

—o—

Коли в осени перестати пасти?

Як так похолодніє на дворі, що корови зачинають змерзати, то треба перестати їх виганяти пастися. Бо тоді корова більше стратить паші на те, щоби загрітися, ніж вона її напасе. А вже ніяк не повинноси виганяти коров на пашу, доки на ній видко іней або брилочки змерзлої роси. Бо від такої паші приходять ріжні катари, здуття, корови скидають телята, — словом: від такої паші маеться далеко більше шкоди, як пожитку.

Колиж вже хтось хоче якнайдовше використовувати пасовиско, то повинен виганяти кбров аж тоді, як трохи потеплів і з роси зникне іней.

Перехід від зеленої паші на стаенну годівлю сухою пашою повинен бути повільний і не наглий. Тому, заки мається перестати виганяти корови на пашу, треба кілька днів перед тим що рана нагодувати їх сухою пашою, наприклад сіном або соломою. Порцію сухої паші треба з дня на день збільшувати, а час пашення скорочувати. Бо якби ми нагло перервали корови зі зеленої на суху пашу, то тоді корови моглиби розхоритися. Найчастійше приходить запечення калу чи инші забурення жолудкові і нестравність.

Дикі каштани для худоби.

Кілько то диких каштанів валяється тепер по парках та при дорогах. Одинока з них користь це хиба те, що діти мають чим бавитися. А тимчасом каштани це дуже пожитна паша для всіх домашних звірят, передусім для свиний, коров і курий. Але треба передтим витягнути з них терпкий, гіркий смак. Тому треба з них зняти лупину, запарити у воді, переполокати і потерти на осипку та давати худобі. Дуже добре випарювати їх в запарювачах (парниках).

Для свині можна на добу дати пів до 1 кґ., для коров по 3 до 5 на штуку, а для опасових волів два рази тільки. Для курий можна на добу дати фунт на 10 штук. Треба їх мішати з вареною бульбою на заминку.

Данило Ґерус

Повість з історії села Шміткова.

(Хто цеї повісти не читав від початку, нехай читає ч. ч. 26, 31, 32, 33, 34, 35, 36 37 і 38).

(Дотепер було сказано, як заснувалася оселя Шміткiв, як прийшов жид Мошко і тягнув людий до своеї коршми, та як до свідомого парубка Андрія люди сходилися вечорами, а він читав їм книжки. Щоби людий зацікавити і притягнути до себе, Андрій зловив дивну птицю „гупала“ і тримав її в клітці в своїй хаті. Від того часу до коршми майже ніхто не заглядав, а всі ходили до Андрея, де проводили час на читанню добрих книжок. Навіть найгірші люди почали ходити до Андрея і ставали ліпшими. Нарешті стали думати над тим, якби усвідомити людий, шо нема на світі відьмів. Андрій і швець Прищіпка зібрали кілька господарів і жінок та хлопців і пішли з ними в ліс. Хлопці лишилися під лісом, а прочі пішли і ждали в лісі. В опівночі появилися відьми і найстарша почала говорити до молодших, від яких коров не сміють молока відбирати і на яких господарів не сміють хороби ні біди зсилати. Від тої ночі в селі пішло все до кращого. Мошко видумав спосіб і намовив пана, аби взяв у Андрея „гупало“, кажучи, що то вони оба зловили птицю. Андрей зажадав за „ґупало“ 50 буків. Пан пристав на це, а коли пр йшлося „платити“, Андрей відступив жидови і своїх 25 буків, так, що Мошко дістав 50. В неділю говорив священик проповідь і почав пояснювати, що те „представлення“ в лісі з відьмами устроїли свідомі люди навмисне, щоби усвідомити забобонних. По проповіди парох давав дітям причастія, а між дітьми вклякнув і жидок Шмідко, син Мошка, і запричащався. Довідалися про це Мошко й Геня і зажурилися, а Геня мала сон, що Мошко хоче спечи Шмідка),

(Докінчення).

Перед вечером прийшла мати Шмідка до дому і запитала Мошка, де Шмідко. Бо щось йому принесла. „Пішов на оселю“ — забурмотав Мошко.

Але Геня була неспокійна, щось прочувала, і так щось їй було на серцю тяжко. Ходить по хаті, по коморі, по подвірю, то знов стане, задумається. Сама не знала, що її душа прочуває. Що де хто стукне, що де зашелесне, то Геня гадала, що то вже йде її Шмідко.

Чекала Геня до вечера (а це все їй сниться), а Шмідка як нема, так нема.

Пішла на оселю, гадала, що Шмідко бавиться з дітьми. Бо Шмідко зжився з малку з дітьми і їв солонину, пироги, як йому діти давали, але просив дітий, щоби не сказали батькови. І навіть умів молитву: „Отче наш“... і „Богородице Діво“.

Аж лячно стало матері, що не могла знайти дитини.

І стал ся з нею так, що коли йшла вулицею, глянула на церкву, глибоко зітхнула і щось задумалася. І постановила Геня так: Як її син вернеться, то вона всі кривди, заподіяні людям, чи то на славі, чи то на маетку, всім зверне з процентом.

І стало їй лекше на серцю.

Подібно і тепер є такі, що не знають Бога, а як прийде на него лиха година, то він молиться, плаче, їздить по відпустах, до церкви ходить. І нарікає, що Бог його не вислухує, а що має повно людської кривди на своїм сумлінню, то ані буцім не згадає, щоб її надолужити тим покривдженим людям. Перше віддай чужу кривду, а потім скажи: „Господи, відпусти мені гріхи моі“.

Прийшла Геня до дому, — а там повне подвіря людий. Це здивувало Геню. Прийшла до хати і зобачила піч відтулену з жаріючими головнями. А в печі в самім кутку сидить жидок, її Шмід, і дивиться на хату.

Геня стала, як стовп. Невже Мошко хотів сина спекти? З дива не могла рушитися. Але пригадала собі свою обітницю, відгорнула огонь, і жидок Шмідко виліз з печі живий і здоровий.

— „Тебе огонь не пік?“ питали хлопця. — „Ні! Мене не пекло! Мені там було так добре!“ — „А чого ти там поліз? питали його. — „Я там не ліз, мене тато кинув, щоби я згорів“ каже Шмідко, „але я ходив до церкви, і завше дивився на ту „Паню“, що там на олтарі. А як мене тато вкинув в огонь, щоб я згорів, то Та „Пані“ дивилася на мене і мене огонь не пік“.

І Геня збудилася зі сну.

Жид Мошко (що його іменем назвали нашу оселю, через то, що Мошко там торгував) радив, щоб того сну нікому не сказати. Але Геня не слухала і сказала всім! І дійшло до того, що Шмідко і мати Шмідка, Геня, вихрестилися потім і вся їх фамілія вихрестилася. А на останку вихрестився і батько Шмідка: Мошко!*).

І від того часу перестали нашу оселю називати Мошків, а назвали новою назвою: Шмідків. І так пішла від того часу назва нашого села: Щмідків, або „Шміткiв“. Лише фільварок ще затримав стару назву: „Мошків“, хоч лежить на території Шміткова.

Так каже переказ (оповідання) про наше давне минуле.

По скасованню монастиря поставили на горі в найвеселішім місці, де колись мала бути Фіґура Пресвятої Тройці, дерев'яну церкву 1755 р. і в ній, як згадує оповідання, умістили Ікону Матері Божої, яка перед тим була в монастирі.

Року 1763, 13. вересня, посвятив церкву Холмський епископ, Максиміліян Рилло і реліквії святих в великім олтарі зложено.

Року 1873 лютилась холера. Люди молилися перед тою Іконою Матери Божої, щоб заховала їх перед наглою і несподіваною смертю. І холера покинула Шмітків і повандрувала дальше. А люди з вдячности поставили памятник на славу Божу. Року 1914, як розпочалась світова війна, то жінки і матері поручали перед Іконою своїх мужів і синів в опіку Матері Божій. Року 1915 якийсь німець-католик казав, як був у церкви в Шміткові, що ще не видів нігде на світі такого гарного образа Матери Божої, як в церкві в Шміткові.

І через цілий час военний наше село Шмітків, слава Богу, оминали всякі великі злидні.

Отак я списав усе, що люди переказують про наше село. Може з того буде яка добра наука другим і заохота писати такі історії. Бо кождий повинен знати історію світа, історію свого народу і свого міста або села. І кождий повинен усвідомлятися, бо в свідомости вся наша надія.

*) Навіть тепер є така жидівська секта, що вірить в Ісуса Христа.

ТОРБИНКА СМІХУ

В фляшці.

— Куди біжиш, Івасю?
— До кооперативи по оцет.
— Та в такій брудній сорочці?
— Ні, не в сорочці, але в фляшці!

Як з рідним татом.

— Ну, Степане, як ти живеш зі своєю жінкою?
— О, добре, так, як колись з рідним татом!
— А то як?
— А так, що як хочу закурити, то втікаю з хати.

Приведіть їх!

Жидка асентерували і лікар каже:
— Підеш, Мошку, на війну!
— Ой, вей? А що там буду робити?
— Будеш бити ворога.
— Багато?
— Ну, забєш пять і досить з тебе!
— Ну — то приведіть їх сюди, я забю і піду собі до дому!

Чистий рахунок.

Учитель: Дмитруню, на дасі сидять чотири воробці, а я двох застрілю, — скільки ще лишиться?
Дмитро: Ані один, прошу пана!
Учитель: А то чому? Таж я застрілю лише двох!
Дмитро: Так, але решта зараз повтікає! (А. А.)

Що за господарка?

Війт до писаря: Пане секретар, що то є, що тепер до громадської каси вже не капає жаден ґрейцар?
Писар: Бо вже всі люди поплатили податли і додатки до податків і додатки від додатків до податків.
Війт: Ну — і вже кінець? А ніхто не ходить до громадського ліса, ніхто не пасе коний на чужім, ніхто не ловить риби в ріці? Не можна з нікого стягнути? Що це за господарка?

Як треба накривати яму з бураками?

Викопані буряки треба негайно обчистити з листя. Бо якби ми через кілька днів полишили викопані буряки з листям, то вони богато стратять на вазі і поживности.

Викопані та обчищені буряки треба скинути на купки, і прикрити під вечір листям та лишити так день—два на поли, аби трохи підосхли „випотилися".

Закопується буряки до подібних плитких, вузьких, але довгих ям, як бульбу; зверху не треба їх прикривати соломою, так як бульбу, тільки самою землею. Бо прикриті найперше соломою, а пізнійше землею буряки зачинають скорше гнити. Крім того в соломі загнізджується богато миший, що нищать буряки.

Зразу треба буряки прикрити тонкою верствою землі. Пізніше як вже зачалися морози, треба верству землі подвоїти або й потроїти. Можна також поміж одну а другу верству землі дати верству гички з бараболі. Вона утворить воздушну верству, яка хоронить буряки перед морозами.

НАШІ АРТИСТИ.

На цій знимці видно членів Драматичного Кружка при читальні „Просвіти" в Могильниці нов й, пов. Теребовля.

Чому до пізна світилося?

— Куме Гнате, що ви робили вчора, що в вас так до пізна світилося?
— Та ми читали Календар „Народньої Справи" „Золотий Колос" і не могли відірватися, такі там цікаві речі!
— „Золотий Колос"? А дорогий цей Календар?
— Та де там! Два золоті!
— О, то я мушу собі зараз купити. Йду до мужа довіря.

Оголошення

Як залягаєте з передплатою, то вишліть зараз чеком, або дайте мужеви довіря.

Відповідальний редактор: Лев Чубатий. Видавець Іван Тиктор.
З друкарні Щасного Беднарского в аренді „Кооперативи Ґрафічного Промислу" у Львові, Ринок 9. Телеф. 76-14.